

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ИКОНОМИКАТА И ЕНЕРГЕТИКАТА

КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

МИНИСТЕРСТВО НА ИКОНОМИКАТА И ЕНЕРГЕТИКАТА

София 1000, ул. "Славянска" № 8

Регистрационен индекс и дата

11-00-355 от 26.01.2007

СТАНОВИЩЕ

ОТ РУМЕН СТОЯНОВ ОВЧАРОВ
МИНИСТЪР НА ИКОНОМИКАТА И
ЕНЕРГЕТИКАТА

По конституционно дело № 10/2006г.

На Ваш изх. № 23/к.д.10/2006 г. от 21.12.2006г.

УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ
СЪДИИ,

С определение на Конституционния съд от 21 декември 2006 г. съм конституиран като заинтересувана страна по конституционно дело № 10 от 2006 г., образувано по искане на омбудсмана на Република България на основание чл.150, ал.3 от Конституцията.

С искането е оспорена конституционността на чл. 154, ал.1 от Закона за енергетиката (Обн., ДВ, бр. 107 от 9.12.2003 г., изм., бр. 18 от 5.03.2004 г., в сила от 5.03.2004 г., изм. и доп., бр. 18 от 25.02.2005 г., в сила от 20.01.2005 г., изм., бр. 95 от 29.11.2005 г., в сила от 1.03.2006 г., бр. 30 от 11.04.2006 г., в сила от 12.07.2006 г., изм. и доп., бр. 65 от 11.08.2006 г., в сила от 11.08.2006 г., бр. 74 от 8.09.2006 г., в сила от 8.09.2006 г.).

Омбудсманът оспорват конституционността на законовия текст от Закона за енергетиката (ЗЕ), който регламентира възможността на топлопреносните

предприятията да събират задълженията на потребителите - неизправни длъжници по реда на чл.237, буква "к" от Гражданския процесуален кодекс, въз основа на извлечението от сметките на топлопреносното предприятие, като задълженията на потребителите с въведена система за дялово разпределение - неизправни длъжници, могат да се събират само след изготвена и приложена изравнителна сметка за съответната година, за която е задължението. В искането се поддържа, че оспорените текстове противоречат на чл. 19, ал. 2 от Конституцията на Република България (КРБ), в хипотезите съответно на нарушаване на принципа на свободната стопанска инициатива и липса на законова уредба, защитаваща потребителите. Поддържа се също, че освен от аспекта на чл. 19, ал. 2 от Конституцията, засягането на интересите на потребителите има и други противоконституционни измерения, като тези по нарушаване на чл. 56 от КРБ – нарушаване и застрашаване правата и законите интереси на българските граждани.

Считам, че изложените в искането съображения за противоконституционността на цитираните разпоредби от ЗЕ са неоснователни и необосновани по следните съображения:

I. Относно твърдението, че чл. 154, ал. 1 от ЗЕ противоречи на конституционния принцип за установяване на еднакви правни условия за стопанска дейност и за защита на потребителя – чл. 19, ал. 2 от КРБ.

Вносителят счита, че с разпоредбата на чл.154, ал.1 от ЗЕ се накърнява принципа на свободната стопанска инициатива и потребителя се лишава от възможността да защити ефикасно правата си.

Конституционното правило на чл. 19, ал. 2, според което законът създава и гарантира на всички граждани и юридически лица еднакви правни условия за стопанска дейност, не е абсолютно. Свободната стопанска инициатива като конституционно начало, на което се основава икономиката в Република България, не следва да се разбира буквално и това да води до безконтролен начин на поведение на всички стопански субекти.

Многообразието и спецификата на стопанските отрасли предопределя необходимостта от различни правни режими за ефикасно осъществяване на съответстващите им различни дейности. Принципът прогласен от Конституцията предполага еднакви правни условия за всички правни субекти, осъществяващи еднакви или сходни дейности в определени отрасли, групирани по еднакви признаци групи субекти, но не непременно еднаквост между всичките многообразни стопански сфери. Ето защо се налага извода, че разпоредбата на чл.154, ал.1 от ЗЕ не създава различни правни условия за стопанска инициатива за отделните субекти, извършващи дейност по снабдяване с топлинна енергия.

Свободата на стопанската инициатива може да бъде ограничавана с оглед защита на обществен интерес. В този смисъл Конституционният съд се е произнесъл и с Решение № 6 от 1997 г. по к. д. № 32 от 1996 г., Решение № 7 от 2000 г. по к. д. № 7 от 2000 г., Решение № 5 от 2002 г. по к. д. № 5 от 2002 г., Решение № 7 от 2003 г. по к. д. № 4 от 2003 г. и др.

Неоснователно е твърдението на омбудсмана, че се накърняват правата на потребителите, в резултат на действието на оспорената законова уредба. Разпоредбата на чл.154, ал.1 от ЗЕ дават възможност на топлопреносните предприятия, предоставящи услуги от общ интерес, в рамките на едно бързо производство да събират вземанията така, че да бъде гарантирана непрекъснатост на дейността им с цел защита живота и

здравето, а така също и правата и законните интересите на всички потребители, ползващи тази услуга, чрез задоволяване на потребностите им от топлинна енергия.

Предвидената в чл.154, ал.1 от ЗЕ процедура по снабдяване с изпълнителен лист, издаден на извънсъдебно изпълнително основание, удовлетворява интересите на всички участници в сделките за покупко-продажба на топлинна енергия. В случая са налице обществени по характера си отношения, свързани с доставката на стока от ежедневна необходимост, както за всички физически лица, така и за стопанските субекти. Снабдяването с топлинна енергия е всеобщо предлагана услуга по смисъла на ЗЕ, която се предоставя при условията на равнопоставеност, следователно тази услуга не може да бъде отказвана по причини, непосочени в закона. В този смисъл може да се твърди, че топлопреносните предприятия, предоставящи всеобщо предлагана услуга, са "публичноправни организации", които задоволяват интересите и потребностите на населението, свързани с ползването на топлинна енергия. Топлопреносните предприятия имат задължението да доставят топлинна енергия, а потребителят съответно да заплаща консумираната енергия при спазване на разпоредбите на одобрените от Държавната комисия за енергийно и водно регулиране (ДКЕВР) публично известни Общи условия. Снабдяването се извършва в режим на непрекъснатост, двадесет и четири часа в денонощието. Плащанията се извършват след изтичане на определен отчетен период. В случаи на незаплащане в срок за топлопреносното предприятие са налице две възможности: прекъсване на снабдяването и/или пристъпване към принудително събиране на дължимата сума. Прекъсването на снабдяването в по-големия брой случаи е невъзможно, поради следните причини:

1. огромен брой потребители, ползват топлинната енергия в сгради етажна собственост, в които технически е невъзможно да се прекъсне снабдяването само на отделен потребител на топлинна енергия в отделен жилищен имот част от сградата – етажна собственост;
2. при някои потребителите на топлинна енергия за стопански нужди поради спецификата на техническите процеси на производството също е невъзможно прекъсване на снабдяването или прекъсването може да доведе до несъизмерими вреди, както за самия потребител, така и за трети лица;
3. в социалните и здрави заведения прекратяването на снабдяването с топлинна енергия би застрашило живота и здравето на хората.

Поради изложените по-горе аргументи с разпоредбата на чл.154, ал.1 от ЗЕ законодателят ограничава свободната стопанска инициатива в защита на общия интерес на потребителите.

II. Относно твърдението, че чл. 154, ал. 1 от ЗЕ нарушава конституционното право за защита, установено с чл. 56 от КРБ.

Омбудсманът счита, че с разпоредбата на чл.154, ал.1 от ЗЕ е ограничена възможността на гражданите – потребители на топлинна енергия, да оспорят по съдебен ред задълженията си към топлофикационните дружества.

Не можем да се съгласим с твърденията на вносителя, че чл. 154, ал. 1 от ЗЕ ограничава правото на защита на потребителите. Действително, предвид разпоредбите на чл.154 ЗЕ, във връзка с чл. 237, б."к" от Гражданско процесуалния кодекс (ГПК), съдебната процедура е максимално опростена и бърза поради това, че изпълнителният лист се издава на извънсъдебно изпълнително основание. По този начин се спестяват време, парични средства – държавни такси, и се осигурява бързина на производството.

При един евентуален процес по общия исков ред, ще следва да бъдат заплатени определените държавни такси за водене на процеса, адвокатски хонорари, юрисконсултско възнаграждение и други. Вероятно той ще бъде допълнително утежнен от експертизи и използването на други правни способности за установяване на съществуващото фактическо положение, което в повечето случаи е безспорно и не се нуждае от събирането на допълнителни доказателства в хода на процеса. Това от своя страна ще доведе съответно до загуба на време и плащането на допълнителни парични средства. При това положение при приключване на делото в полза на топлопреносното предприятие, първоначалната сума, дължима за консумираната енергия, ще бъде увеличена с дължимите разноски за водене на процеса, а също и с лихвите, натрупани в този период от време. Всички тези средства ще следва да бъдат поети от потребителя.

В случай на липса на възможност за бързо събиране на вземанията топлопреносните предприятия ще следва да се снабдяват с изпълнителни листове по общия исков ред, предвиден в ГПК, а съдилищата съответно ще бъдат затрупани от лавина еднообразни по характера си дела, които ще следват определената от закона процедура.

Не следва да бъдат забравени и изтъкнатите вече по-горе аргументи, че в случая са налице обществени по характера си отношения, свързани с доставката на стока от ежедневна необходимост. Недобросъвестни потребители могат с непрекъснато обжалване на задълженията си към топлофикационните дружества на практика да блокират дейността им и да поставят в опасност живота и здравето на други потребители, а и като цяло на гражданите.

Необосновани са твърденията за поставяне в неравнопоставено положение на потребителите, като страна по сделките за снабдяване с топлинна енергия. Потребителите разполагат с достатъчно ясни и категорични механизми, изрично предвидени в действащата нормативна уредба, гарантиращи правото им на защита. В Гражданско процесуалния кодекс е дадена възможност на потребителите да обжалват, в седемдневен срок от датата на връчване на призовката за доброволно изпълнение, определението, с което се уважава или отхвърля молбата за издаване на изпълнителен лист. Възраженията следва да са подкрепени с убедителни писмени доказателства, че присъдената сума не се дължи. Друга възможност на потребителите е в същия срок да представят надлежно обезпечение за топлопреносното предприятие по реда на чл. 180 и 181 ЗЗД. В такъв случай съдът спира изпълнението. Не можем да се съгласим с твърдението, че възможността за защита е напълно формална. В хода на процеса по обжалване на определението за издаване на изпълнителен лист потребителите, например, могат да ангажират доказателства, от които да е видно че не са ползвали топлинна енергия през периода, за който се отнася задължението.

Не можем да се съгласим и с твърдението на омбудсмана, че създаденото с чл.154, ал. 1 от ЗЕ извънсъдебно изпълнително основание се различава съществено от останалите такива. И в този случай е налице предварително съгласие на длъжника относно естеството на вземането и неговия размер. Снабдяването с топлинна енергия се извършва по публично известни общи условия, с които потребителите имат възможност да се запознаят и в определен от закона срок да внесат в съответното топлопреносно предприятие заявление, в което да предложат специални условия. В същото време ЗЕ определя, че цените, по които се извършва снабдяването с топлинна енергия подлежат на регулиране от ДКЕВР. Решението на комисията за определяне на цените също се публикува и подлежи на съдебен контрол. Потребените количества топлинна енергия от потребители в самостоятелни сгради се измерва с топломери –

средства за търговско измерване, потребената топлинна енергия в сгради етажна собственост се разпределя между потребителите – собственици или титуляри на вещо право на ползване върху отлените имоти.

Разпределението на топлинната енергия в сграда - етажна собственост, се извършва чрез средство за търговско измерване на количествата топлинна енергия в абонатната станция - топломер, чрез общия и индивидуалните водомери за битово горещо водоснабдяване и чрез средства за дялово разпределение за отопление – индивидуални разпределители, по система за дялово разпределение. Разпределението на топлинната енергия се извършва по правила, залегнали в ЗЕ и подробно развити като методика в Наредба № 2 от 28.05.2004 г. за топлоснабдяването (обн., ДВ, бр. 68 от 3.08.2004 г.).

Неоснователни са твърденията на вносителя, че доколкото в други закони, на база на чл.237, б. „к” от ГПК е предвиден облекчен ред за издаване на изпълнителен лист, това е предвидено за съвсем друг тип отношения, при които има предварителна яснота за длъжника относно падежите и размерите на вземанията, както и неговото предварително съгласие върху тях.

Член 154, ал.1 ЗЕ предвижда, че задълженията на потребителите с въведена система за дялово разпределение – неизправни длъжници, се събират само след изготвена и приложена изравнителна сметка за съответната година, за която е задължението. Общите условия на договорите между топлопреносното предприятие и търговеца за извършване на дялово разпределение на топлинната енергия го задължава да изготви и предаде на упълномощеното от потребителите в сграда етажна собственост лице изравнителните сметки за съответния период, като им даде възможност за рекламации в 15 дневен срок. Само след изтичане на този срок и в случай на липса на възражения, лицето, извършващо дялово разпределение на топлинната енергия, изпраща изравнителните сметки на топлопреносното предприятие за изготвяне на дължимите сметки. (чл. 30 от Общи условия за извършване на услугата дялово разпределение на доставената от „Топлофикация Русе” ЕАД в сгради – етажна собственост, чл. 32 от Общи условия на договорите между „Топлофикация Пловдив” ЕАД и търговец за извършване на дялово разпределение на топлинна енергия между потребители в сгради – етажна собственост в гр.Пловдив). В същото време, съгласно Общите условия за продажба на топлинна енергия за битови нужди, потребителите имат право да предявят възражения до топлопреносното предприятие за начислената им сума за потребна топлинна енергия в 45 дневен срок след изтичане на периода, за който се отнася. (чл. 34 от Общи условия за продажба на топлинна енергия за битови нужди от системата на „Топлофикация Русе” ЕАД, чл. 32 от Общи условия за продажба на топлинна енергия за битови нужди от „Топлофикация Пловдив” ЕАД на потребители в гр. Пловдив). Видно от горното, потребителят има възможност няколкократно да изрази съгласие или не с предварително представените му сметки, много преди те да станат годно извънсъдебно основание за издаване на изпълнителен лист.

Неоснователно е и твърдението на вносителя, че разпоредбата на чл. 154, ал. 1 от ЗЕ е в разрез с общото право на конкуренцията на Европейския съюз, на което трябва да се подчиняват държавните предприятия и предприятията, на които държавата е предоставила специални или изключителни права. В самия текст на цитираната от вносителя разпоредба (Член 86 (предишен член 90) от Договора за създаване на Европейска общност е предвидено, че предприятията, които са натоварени с функцията да оказват услуги от общ икономически интерес, се подчиняват на разпоредбите,

съдържащи се в настоящия договор, и в частност на правилата относно конкуренцията, доколкото прилагането на тези правила не възпрепятствува фактически или юридически изпълнението на особените задачи, които са им възложени. Развитието на търговията не трябва да се засяга до степен, която би била в противовес с интересите на Общността. Както вече беше посочено по-горе, топлопреносните предприятия предоставят всеобщо предлагана услуга, ето защо в определени случаи е допустимо правилата относно конкуренцията да не се прилагат за тях, доколкото прилагането на тези правила може да възпрепятствува фактически или юридически изпълнението на особените дейности, които са им възложени.

По посочените съображения считам, че искането на омбудсмана за обявяване на противоконституционност на чл. 154, ал.1 от Закона за енергетиката е неоснователно и следва да бъде отхвърлено.

- Доказателства:**
1. Общи условия за извършване на услугата дялово разпределение на доставената от „Топлофикация Русе” ЕАД в сгради – етажна собственост;
 2. Общи условия на договорите между „Топлофикация Пловдив” ЕАД и търговец за извършване на дялово разпределение на топлинна енергия между потребители в сгради – етажна собственост в гр.Пловдив;
 4. Общи условия за продажба на топлинна енергия за битови нужди от системата на „Топлофикация Русе” ЕАД;
 5. Общи условия за продажба на топлинна енергия за битови нужди от „Топлофикация Пловдив” ЕАД на потребители в гр. Пловдив.

С УВАЖЕНИЕ,

**МИНИСТЪР НА ИКОНОМИКАТА
И ЕНЕРГЕТИКАТА:**

РУМЕНОВЧАРОВ